

Circulaire

Brussel, 6 juli 2021

Kenmerk: NBB_2021_17

uw correspondent:

Financiële stabiliteit, AML-toezicht en prudentieel beleid
van banken

tel. +32 2 221 38 12

secretariata@nbb.be

Fiscaal voorkomingsbeleid

Toepassingsveld

- kredietinstellingen, beursvennootschappen, betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld naar Belgisch recht,
- in België gevestigde bijkantoren van kredietinstellingen, beursvennootschappen, betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte,
- centrale effectenbewaarinstellingen, instellingen die ondersteuning verlenen aan centrale effectenbewaarinstellingen naar Belgisch recht,
- in België gevestigde bijkantoren van centrale effectenbewaarinstellingen en instellingen die ondersteuning verlenen aan centrale effectenbewaarinstellingen die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte,
- centrale tegenpartijen naar Belgisch recht,
- (her)verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht,
- in België gevestigde bijkantoren van verzekeringsondernemingen die ressorteren onder staten die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte.

Met een apart schrijven zal deze circulaire ter kennis worden gebracht van de in België gevestigde bijkantoren van kredietinstellingen, beursvennootschappen, betalingsinstellingen, instellingen voor elektronisch geld, (her)verzekeringsondernemingen, centrale effectenbewaarinstellingen en instellingen die ondersteuning verlenen aan centrale effectenbewaarinstellingen die ressorteren onder het recht van een andere lidstaat van de EER met het verzoek de toepassing van de regels van algemeen belang veilig te stellen via een passende interne controle en auditfunctie. Hetzelfde geldt voor voormelde instellingen en ondernemingen die ressorteren onder het recht van een andere lidstaat van de EER en in België bedrijvig zijn in vrije dienstverlening.

De instellingen en ondernemingen die onder het toepassingsveld van deze circulaire vallen worden hierna “(financiële) instelling” of, gezamenlijk, “(financiële) instellingen” genoemd.

Samenvatting/Doelstelling

De hoeksteen voor de goede werking van de financiële sector is het vertrouwen van het publiek in de financiële instellingen. Dit vertrouwen steunt op de goede reputatie van deze instellingen. De beheersing van het reputatierisico maakt dan ook een wezenlijk onderdeel uit van een gezond en voorzichtig beleid van de financiële instellingen.

Aspecten die verband houden met de integriteit van de activiteiten van de financiële sector zijn belangrijk voor het prudentieel toezicht op een voorzichtige en gezonde bedrijfsuitoefening door de financiële instellingen.

Zonder twijfel maakt het fiscale gedrag sedert vele jaren een belangrijk aspect uit van de integriteit waarvan hiervoor sprake. De sector wordt dan ook geacht in overstemming met de voorschriften van de verschillende toezichtwetten een doelgericht voorkomingsbeleid in het fiscale domein te voeren. Onderhavige circulaire beoogt de principes die ten grondslag liggen aan het fiscaal voorkomingsbeleid in herinnering te brengen. Deze circulaire vervangt met onmiddellijke ingang de volgende circulaires:

- Circulaire D4/EB/5 aan de beleggingsondernemingen van 18 december 1997*
- Circulaire D1 97/10 aan de kredietinstellingen van 30 december 1997*
- Mededeling nr. D. 207 aan de verzekeringondernemingen van 30 november 2001*

Tegen de achtergrond van deze circulaire verwacht de Bank van de financiële instellingen dat ze hun fiscaal voorkomingsbeleid kritisch onderzoeken en waar nodig bijsturen en actualiseren.

Geachte mevrouw
Geachte heer

De verschillende toezichtwetten¹ schrijven voor dat elke financiële instelling dient te beschikken over een voor haar werkzaamheden passende beleidsstructuur, administratieve en boekhoudkundige organisatie en interne controle. Op basis daarvan dient elke instelling een voorkomingsbeleid te voeren dat gericht is op de beheersing van haar reputatie in het fiscale domein door in alle opzichten fiscaal zuiver te handelen; in het bijzonder is het aan elke instelling krachtens de verschillende toezichtwetten² verboden bijzondere mechanismen in te stellen met als doel of gevolg fiscale fraude door derden mogelijk te maken of te bevorderen.

De doelstelling en de actiepunten van het voorkomingsbeleid in het fiscale domein worden hierna samengevat. Vervolgens worden deze actiepunten omstandig toegelicht. De inhoud van het voorkomingsbeleid dient uiteraard, zoals dit het geval is in elk activiteitsdomein, volledig door de instellingen zelf te worden bepaald.

1. Doelstelling van het voorkomingsbeleid

Financiële instellingen dienen zich ervan te onthouden, rechtstreeks of onrechtstreeks, samen te werken met cliënten die zich tot hen wenden om zich te onttrekken aan hun fiscale verplichtingen. Immers, in het kader van de goede werking van de financiële sector dient elke instelling oog te hebben voor haar reputatie en voor het vertrouwen dat het publiek in haar stelt. Deze doelstelling wordt behaald wanneer de instelling in alle opzichten fiscaal zuiver handelt.

In dit verband is het krachtens de verschillende toezichtwetten aan de financiële instellingen verboden bijzondere mechanismen in te stellen. Daarbij moet er rekening mee worden gehouden dat de opsomming van de typeverrichtingen in het document “bijzondere mechanismen” (zie circulaire NBB_2021_16 van 6 juli 2021) niet uitputtend is. Deze bijzondere mechanismen horen niet tot het domein van het fiscaal recht maar situeren zich op het vlak van de correcte bedrijfsuitoefening en vallen derhalve in het domein van de

¹ Zie

- Art. 21, 168, 315, 333, 502 en 603 van de wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op kredietinstellingen en beursvennootschappen;
- Art. 42, 392, 564 en 585 van de wet van 13 maart 2016 op het statuut van en het toezicht op de verzekerings- of herverzekeringsondernemingen;
- Art. 21, 130, 176 en 222 van de wet van 11 maart 2018 betreffende het statuut van en het toezicht op de betalingsinstellingen en de instellingen voor elektronisch geld, de toegang tot het bedrijf van betalingsdienstaanbieder en tot de activiteit van uitgifte van elektronisch geld, en de toegang tot betalingssystemen;
- Art. 26.1 van Verordening (EU) Nr. 909/2014 betreffende de verbetering van de effectenafwikkeling in de Europese Unie, betreffende centrale effectenbewaarinstellingen en tot wijziging van Richtlijnen 98/26/EG en 2014/65/EU en Verordening (EU) nr. 236/2012;
- Art.10 van het koninklijk besluit van 26 september 2005 houdende het statuut van de vereffeningsinstellingen en de met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instellingen;
- Art. 26.1 van Verordening (EU) Nr. 648/2012 betreffende otc-derivaten, centrale tegenpartijen en transactieregisters.

² Zie

- Art. 21, §1/1, 315, 329, §2, 333, 502 en 603 van de wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op kredietinstellingen en beursvennootschappen;
- Art. 42, §1/1, 564 en 585 van de wet van 13 maart 2016 op het statuut van en het toezicht op de verzekerings- of herverzekeringsondernemingen;
- Art. 21, §1/1, 130, 176, §1/1 en 222 van de wet van 11 maart 2018 betreffende het statuut van en het toezicht op de betalingsinstellingen en de instellingen voor elektronisch geld, de toegang tot het bedrijf van betalingsdienstaanbieder en tot de activiteit van uitgifte van elektronisch geld, en de toegang tot betalingssystemen;
- Art. 36/25, §4, vierde lid (centrale tegenpartijen) en art. 36/26/1, § 5/1 (centrale effectenbewaarinstellingen en de ondersteuning verlenende instellingen) van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België.

bestuursrechtelijke bevoegdheid van de Bank. Het instellen van bijzondere mechanismen kan immers, buiten de mogelijke strafrechtelijke dimensie, een omvangrijke patrimoniale weerslag hebben die de solvabiliteit en de liquiditeit van de instelling kan aantasten en zelfs haar leefbaarheid in het gedrang kan brengen.

Volledigheidshalve weze op deze plaats vermeld dat de aldus bepaalde doelstellingen geen afbreuk doen aan de toepassing van de wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten. Deze wet is onder andere van toepassing op het witwassen van geld en andere activa die voortkomen uit een misdrijf dat in verband staat met al dan niet georganiseerde ernstige fiscale fraude.

2. Vorm van het voorkomingsbeleid

Het voorkomingsbeleid dient ten minste zes actiepunten te omvatten :

- het concretiseren van het voorkomingsbeleid in een beleidsnota ;
- het opstellen van richtlijnen voor de medewerkers ;
- het uitwerken van afdoende procedures ter implementatie van de beleidsnota en de richtlijnen en het nemen van passende interne controlemaatregelen ;
- het toezicht door de interne audit op de naleving van bedoelde richtlijnen en procedures ;
- het sensibiliseren en het permanent vormen van de medewerkers ;
- het periodiek beraadslagen van de personen belast met de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité, over de naleving van het geformuleerde beleid en het minstens jaarlijks informeren van het wettelijk bestuursorgaan hieromtrent in het kader van zijn toezichtsfunctie.

Deze elementen worden hierna toegelicht.

2.1. Beleidsnota

De personen belast met de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité, van een financiële instelling dienen in het fiscale domein een voorkomingsbeleid uit te werken in een beleidsnota die geregeld geactualiseerd wordt en zijn verantwoordelijk voor de implementering en de toepassing ervan. De verantwoordelijkheid voor het toezicht op de effectieve toepassing van het voorkomingsbeleid van de instelling ligt bij de compliancefunctie.

De beleidsnota legt de doelstellingen van de instelling vast en identificeert en analyseert de risico's die zij in dit domein loopt.

Uit de beleidsnota moet blijken dat het voorkomingsbeleid, ook op groepsniveau, samenhangend en consequent is.

De beleidsnota besteedt de nodige aandacht aan de bestuursopdrachten van directieleden als vertegenwoordiger van de instelling in dochterondernemingen en in andere ondernemingen met dewelke er een operationele samenwerking of afspraak bestaat.

Binnen dezelfde bekommernis dient ook bijzondere aandacht besteed te worden aan de afdelingen van de instelling die diensten verstrekken aan andere geledingen van de groep of een cliënt van de groep, zoals juridisch en fiscaal advies.

De financiële instelling dient te vermijden, rechtstreeks of onrechtstreeks, betrokken te geraken bij verrichtingen die haar imago als Belgische financiële instelling of het imago van de Belgische financiële sector negatief zouden kunnen beïnvloeden.

Binnen het kader van de verplichting te beschikken over een passende organisatie en interne controle (overeenkomstig de verschillende toezichtwetten) besteedt de beleidsnota ook de nodige aandacht aan :

- het opstellen en verspreiden van passende richtlijnen en de daarbij aansluitende noodzakelijke procedures en het nemen van de nodige interne controlemaatregelen teneinde de naleving van de richtlijnen en procedures te verzekeren ;
- het toezicht door de interne auditfunctie.

In dit verband wordt de aandacht van de instellingen ook gevestigd op de principes opgenomen in de circulaire NBB_2015_21 van 13 juli 2015 betreffende de interne controle en de interne auditfunctie .

2.2. Richtlijnen voor de medewerkers

De richtlijnen, b.v. onder vorm van een vademecum, verduidelijken de beleidslijnen van de personen belast met de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité. Zij vormen een gecoördineerd geheel dat bestemd is voor alle medewerkers van de instelling, inbegrepen het personeel in de eigen agentschappen (zowel in België als in de bijkantoren in het buitenland), en eenieder die als mandataris van de instelling kan optreden, waaronder de gevolmachtigde agenten en de makelaars. Als de instelling activiteiten waarop voornoemde richtlijnen betrekking hebben, heeft uitbesteed dient zij er voor te zorgen dat voor die activiteiten haar richtlijnen worden nageleefd en dat zij hierop controle kan uitoefenen.

De richtlijnen dienen volledig te zijn en voldoende aanknopingspunten te bieden voor de opstelling van de noodzakelijke procedures. Deze richtlijnen steunen op de identificatie en de analyse van de risico's die de instelling loopt in het fiscale domein. In het bijzonder verwacht de Bank dat de instelling aandacht besteedt aan activiteiten zoals kredietverlening, betalingsverkeer, effectendienstverlening, vermogensbeheer en -advies, het onderschrijven van levensverzekeringsovereenkomsten, diensten voor fiscaal advies, het verstrekken van fiscale adviezen door medewerkers in rechtstreeks contact met de cliënteel, en andere diensten die de personen belast met de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité, als risicovol aanzien.

De richtlijnen dienen ook aandacht te besteden aan relaties met cliënten en overheden. Zo dienen de richtlijnen een afdoende begrenzing te bevatten met betrekking tot de mogelijkheid van volmachten door derden verleend aan personeelsleden. Ze dienen duidelijk te stellen dat de inlichtingen over de tegoeden en verrichtingen die de instelling over haar cliënten moet mededelen aan de fiscale besturen correct en volledig zijn

De aandacht van de medewerkers dient gevestigd op het feit dat het meewerken aan "bijzondere mechanismen" waarvan sprake in de verschillende toezichtwetten zware sancties, waaronder het ontslag, tot gevolg kan hebben.

2.3. Procedures en interne controlemaatregelen

De personen belast met de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité, dienen inzake het voorkomingsbeleid een aangepaste interne controle op te zetten en minstens jaarlijks te beoordelen (zie ook circulaire NBB_2015_21 van 13 juli 2015 – artikel 4 en 5). Ze moeten er zich van vergewissen dat de nodige procedures opgesteld worden in overeenstemming met de uitgevaardigde richtlijnen en dat deze procedures uitgevaardigd en verspreid worden.

In het bijzonder dient aandacht besteed aan de naleving van de procedures. De door de instelling in dit verband genomen interne controlemaatregelen dienen een coherent en geïntegreerd geheel te vormen.

2.4. Interne auditfunctie

De interne auditfunctie van de financiële instelling dient bij al haar werkzaamheden aandacht te besteden aan de naleving van de regels die de instelling zich oplegt inzake integriteit en deontologie. De naleving van de gedragsregels, en dus ook van het voorkomingsbeleid, moet uitdrukkelijk worden opgenomen in de planning van de auditopdrachten alsmede in de werkprogramma's, de werkstukken en de schriftelijke verslagen. De leiding dient ervoor te zorgen dat de interne auditfunctie beschikt over de vereiste bekwaamheid voor het toezicht op het voorkomingsbeleid (zie ook circulaire NBB_2015_21 van 13 juli 2015 – artikel 8).

2.5. Sensibilisering en vorming

Eveneens in het kader van het voorkomingsbeleid nemen de personen belast met de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité, de passende maatregelen, zoals sensibilisering en permanente vorming, om de werknemers, inclusief de agentschapsmedewerkers, en de vertegenwoordigers, zoals gevolmachtigde agenten en makelaars, vertrouwd te maken met de wettelijke bepalingen ter zake, met zijn beleidslijnen in dit domein en met de soorten "bijzondere mechanismen".

2.6. Beraadslagingen van de personen belast met de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité

Het voorkomingsbeleid van de instelling in het domein van de fiscaliteit en de naleving ervan, dienen, zoals de andere aspecten van integriteit en deontologie, geregeld aan bod te komen wanneer de personen belast met de interne controle bespreken en hierover periodiek rapporteren aan het wettelijk bestuursorgaan, de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité, de toezichthouder en de erkende commissaris³. Het verslag inzake de beoordeling van de interne controle of, wat de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen betreft, de verslaggeving over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancestelsel dient in dit verband bijzondere aandacht te besteden aan de naleving van het verbod tot instellen van bijzondere mechanismen.

Er wordt een kopie van deze circulaire verzonden naar de commissaris(sen), erkend revisor(en) van uw instelling.

Hoogachtend

Pierre Wunsch
Gouverneur

³ Zie ook artikel 5 van circulaire NBB_2015_21 betreffende de interne controle en de interne auditfunctie *juncto* circulaire NBB_2011_09 betreffende het verslag van de effectieve leiding inzake de beoordeling van de interne controle en hoofdstuk 14 van circulaire NBB_2016_31 betreffende de prudentiële verwachtingen van de Nationale Bank van België inzake het governancestelsel voor de verzekerings- en herverzekeringsector.